

Appendix

Bijwerkingen van geneesmiddelen op het orofaciale gebied

Opsomming van geneesmiddelen die bijwerkingen en/of interacties kunnen veroorzaken in het orofaciale gebied waarmee de (tand)arts te maken kan krijgen. Deze opsomming geeft een indruk van de mogelijke bijwerkingen van geneesmiddelen met betrekking tot het orofaciale gebied en moet als zodanig niet als volledig worden beschouwd. In het bij deze appendix behorende artikel wordt van een aantal geneesmiddelen uit de verschillende groepen het achterliggende mechanisme omschreven.

Gebitselementen

Bijwerking	Uitingsvorm	Geneesmiddel
Verkleuringen	Wit/bruine vlekken	Fluoride
	Geelbruin/oranje verkleuring	Tetracyclines
	Zwarte verkleuring op het tandoppervlak	Chloorhexidine Orale ijzerpreparaten
	Glazuurhypoplasie	Vitamine D (hypervitaminose)
	Niet nader gespecificeerd	Clarithromycine Enalapril Etidroninezuur Fosinopril Imipenem Lisinopril Metronidazol Penicillamine Pentamidine Perindopril Propafenon Quinapril Ramipril Terbinafine Trandolapril Zoplicon

Gingiva

Bijwerking	Uitingsvorm	Geneesmiddel
Gingiva hyperplasie	Sterke zwelling, vaak met chronische ontsteking	Amlodipine Ciclosporine Diltiazem Felodipine Fenytoïne Lacidipine Nifedipine Verapamil
		Orale anticonceptiva
Gingivitis	Zwelling bij landurig gebruik	Methotrexaat
	Ontstekingsbeeld	Orale anticonceptiva Penicillamine
Pigmentaties	Verhoogde melanine productie	Bleomycine Busulfan Chloorpromazine Cyclofosfamide Dactinomycine Fenytoïne
		Progestagenen
	Blauwzwart Blauwgroen Leikleurig	Pb, Hg, Bi, Zn Cu Ag

Tong

Bijwerking	Uitingsvorm	Geneesmiddel
Candidiasis	Vuurrode, branderige tong/ wit beslag op tong	Antibiotica Cortiosteroiden
		Chloorhexidine Griseofulvine
Glossodynia		Acetylsalicylzuur Acetazolamide Adriamycine Allopurinol Amfotericine B Amitriptyline Aztreonam Azathioprine Baclofen Biguanidinen Bleomycine Calcitonine Captopril Carbamazepine Carbimazol Chloorhexidine Cilazapril Cisplatine Clofibrat Clonidine Dantroleen Ethambutol Fenylbutazon Fenytoïne Fluorouracil Glycopyrronium Griseofulvine Hexetidine Hydroxyzine Levodopa Lincomycine Lithium Metronidazol Methotrexaat Midazolam Na-laurylsulfaat Penicillamine Propylthiouracil Scopolamine Sulfamethizol Sulfasalazine Terbutaline Trimethoprim Vitamine D
Smaakstoornissen	Verminderde of veranderde smaak	Alprazolam Azelaatine Chloordiazepoxide Chloorpromazine Diazepam Goud-verbindingen Lorazepam Metronidazol Penicillamine
	Metaalsmaak	

Stomatitis	Reukstoornis	Procainebenzylpenicilline Tetracycline Doxycycline
	Glossitis, ulceraties	Captopril Carbamazepine Methotrexaat Sulfamethizol Trimethoprim Goud-verbindingen
Verkleuringen	Oppervlakkige ulceraties onderzijde tong	
	Bruinzwarte tong	orale ijzerpreparaten chloorhexidine
Zwelling tong	Vuilbruine tong met sterke verlenging van de papillen	H ₂ O ₂ Overmatig roken
	Zwarte tong met matige verlenging van de papillen	Antibiotica Acetylsalicylzuur ACE-remmers Allopurinol Alprazolam Amitriptyline Betamethason Chloordiazepoxide Diazepam

Orale mucosa

Bijwerking	Uitingsvorm	Geneesmiddel
Bloedingen	Spontane bloedingen	Valproïnezuur
	Verhoogde bloedingsneiging	Coumarines Cytostatica/ Oncolytica NSAID's Salicylaten Captopril Breed spectrum antibiotica Corticosteroiden Immunosuppressiva Speekselssecretie remmende medicatie
Branderig gevoel Candidiasis		Meeste farmaca Mondspoelingen Tandpasta Voedingsbestand- delen
		Acetylsalicylzuur Fenothiazine- derivaten
Contact stomatitis	Allergische reactie	Barbituraten Busulfan Carbamazepine Clindamycine Codeïne Fenylbutazon Fenytoïne Furosemide Penicilline Sulfonamiden Tetracyclines
	Etsplek met wit aspect	Bismuth verbindingen Captopril Carbamazepine Carbimazol Chloroquine Clofibrat Dapson Demeclocycline Dipyridamol Fenothiazine- derivaten Furosemide
Erythema multiforme	Inclusief syndroom van Stevens-Johnson	
Lichenoïde veranderingen		

Lupoïde reacties

**Medicamen-
teuze stomatitis**

**Medicamen-
teuze
stomatitis
Pemphigoïde
reacties**

**Pemphigus
achtige reacties**

Pigmentaties

Blauwgrijze verkleuring

Niet nader omschreven

- Goud-verbindingen
- Griseofulvine
- Kinidine
- Kinine
- Labetalol
- Lincomycine
- Lithium-zouten
- Metformine
- Methylropa
- Metronidazol
- NSAID's
- Oxprenolol
- Penicillamine
- Penicilline
- Propranolol
- Sprinolacton
- Streptomycine
- Tetracycline
- Thiaziden
- Tolbutamide
- Ethosuximide
- Fenytoïne
- Goud-verbindingen
- Griseofulvine
- Hydralazine
- Isoniazide
- Methylropa
- Penicilline
- Procainamide
- Streptomycine
- Sulfonamiden
- Tetracyclines
- Meeste farmaca
- Antibiotica
- Antibiotica
- Cytostatica/
Oncolytica
- Immunosuppressiva
- Alcohol
- Tabak
- Allopurinol
- Acetylcysteïne
- Cytostatica/
Oncolytica
- Ioniserende straling
- Goud-verbindingen
- Penicillamine
- Clonidine
- Ditranol
- Furosemide
- Penicillamine
- Captopril
- Penicillamine
- Rifampicine
- Bleomycine
- Busulfan
- Chloorpromazine
- Cyclofosfamide
- Dactinomycine
- Fenytoïne
- Orale anticonceptiva
- Prosgestagenen
- Roken
- Chloroquine
- Fenothiazinen
- Hg
- ACTH
- Anticonvulsiva/
Anti epileptica
- Busulfan
- Chloorhexidine
- Fenothiazine-
derivaten
- minocycline

Ulceraties

Acetylsalicylzuur
Aztreonam
Clarithromycine
Cocaïne
Cytostatica
Emepronium
Fenylbutazon
Fenytioïne
Goud-verbindingen
Hydroxycarbamide
Indometacine
Isoprenaline
Kaliumchloride
Naproxen
Nicorandil
Pancreatine
Penicillamine
Proguanil
Zalcitabine (DDC)
Acetylsalicylzuur
ACE-remmers
Allopurinol

Zwelling lippen

Zwelling

Zwelling treedt vooral van
de gl. parotidea op

Allopurinol
Amitriptyline
β-adrenergica
Chloorhexidine
Cimetidine
Clonidine
Clozapine
Dobutamine
Fenothiazine-
derivaten
Fenylbutazon
Ganglion-
blokkeerders
Insuline
Isoprenaline
(Isoproterenol)
Interferon α
Jodiden
Kaliumchloraat
Methylropa
Methotrexaat
Naproxen
Nitrofurantoïne
Nifedipine
Oxyfenbutazon
Ritodrine
Salbutamol
Sulfonamiden
Thiocynaat

Speekselklieren

Bijwerking	Uitingsvorm	Geneesmiddel
Hypersialie	Toegenomen speeksel- afscheiding, kwijlen	Acetylcholine- sterases Alprazolam Alprenolol Carbacholine Clonazepam Clozapine Distigmine Dobutamine Fysostigmine Haloperidol Hg, I of Br bevattende farmaca Isoprenaline (Isoproterenol) Ketamine Metacholine Muscarine Neostigmine Nicardipine Nitrazepam Pilocarpine Pyridostigmine Remoxipride Salbutamol Terbutaline Theofylline Triptoreline Zie tabel 7 en Ned Tijdschr Tandheelkd 1992; 99: 103-112
Hyposialie	Verminderde speeksel- afscheiding, droge mond	Clonidine Cytostatica Guanethidine Clonidine Guanethidine Methylropa Nicardipine Triclische antidepressiva Vinblastine Vincristine Levodopa Rifabutine Rifampicine
Pijn	Pijn treedt vooral in de gl. parotidea op	
Pijn		
Rood speeksel		

Hoofd-halsgebied

Bijwerking	Uitingsvorm	Geneesmiddel
Gelaatspijn		Fenothiazine- derivaten Vinca-alkaloiden Fenytioïne Fenylbutazon Dimethylsulfoxide (DMSO) Disulfiram Isorbidedinitraat Alprazolam Butyrofenon- derivaten Carbamazepine Chloordiazepoxide Diazepam Fenothiazine- derivaten Fenytioïne Levodopa Lithium-zouten Lorazepam Methylropa Metirosine Metoclopramide Quinapril Colistine Ergotamine Fenytioïne Hydralazine Isoniazide Labetalol Methysergide MAO-remmers Nitrofurantoïne Propofol Propranolol Sulfanylureum preparaten Tricyclische antidepressiva
Cervicale lymfeklieren Halitosis	Vergroting	
Onwillekeurige bewegingen	In het gelaat of de tong	
Sinusitis Trigeminus paresthesie		